منشور حقوق متهم

اصل برائت:

اصل، برائت است؛ لذا هرکس به ارتکاب جرمی متهم شود حق دارد بی‌گناه فرض شود. مگر این که مجرمیت وی با رسیدگی قانونی اثبات شود.

لذا:

- هیچ‌کس را نمی‌توان بازداشت کرد مگر به حکم قانون و دستور قضایی.
- در جرائم مشهود، ضابطین دادگستری می‌توانند متهم را تنها در صورت ضرورت انجام تحقیقات و عدم امکان دسترسی به مقام قضایی تا ٢٤ساعت بدون دستور قضایی در بازداشت نگه دارند.
- ارائه دلیل برای اثبات وقوع جرم و ارتکاب جرم توسط متهم، بر عهده شاکی و دادسرا است.
- هر متهم حق دارد از مأموری که قصد دستگیری او را دارد مدارک شناسائی و دستور قضایی مبنی بر دستگیری را مطالبه کند. مگر این که جرم مشهود باشد که نیاز به دستور قضایی ندارد.

بی‌طرفی مرجع رسیدگی:

متهم حق دارد در یک مرجع قضایی بی‌طرف و عادل به اتهامش رسیدگی شود.

حق سکوت:

هر متهم حق دارد از پاسخ‌گویی به پرسشهای غیر مرتبط با موضوع اتهام سکوت اختیار کند.

ضرورت تفهیم اتهام:

دادسرا و دادگاه بلافاصله پس از حضور متهم یا حداکثر تا ٢٤ساعت باید نوع اتهام و دلایل آن را به متهم تفهیم نماید تا متهم بداند به چه اتهامی و به استناد چه دلایلی احضار یا جلب شده است.

حق مطالعه پرونده:

هر متهم حق دارد پرونده اتهامی خود را مورد مطالعه قرار دهد تا از محتویات آن مطلع شود؛ اما حق گرفتن کپی از اوراق آن را ندارد.

مصونیت منزل و مسکن:

هیچ مأمور انتظامی حق ورود به منزل متهم را ندارد مگر این که قاضی رسیدگی‌کننده به پرونده دستور ورود به منزل را صادر کرده باشد.

حق استفاده از وکیل:

- ❖ هر متهمی حق دارد در مرحله دادسرا یک نفر و در مراحل دیگر حداکثر از دو نفر وکیل دادگستری برای دفاع از خود استفاده کند.
- ❖ هر متهم حق دارد در صورت ناتوانی مالی وفق ماده ۱۸٦ قانون آیین دادرسی کیفری از دادگاه بخواهد برای او وکیل بگیرد. در این صورت متهم هیچ پولی به وکیل پرداخت نخواهد کرد.
- ❖ در جرائمی که حسب قانون مجازات آن قصاص نفس، اعدام، رجم و حبس ابد باشد داشتن وکیل دادگستری برای متهم ضروری است و اگر متهم وکیل معرفی نکند دادگاه یا دادسرا برای او وکیل تسخیری می‌گیرد.

دادگاه اطفال:

به اتهام کلیه افراد زیر ۱۸سال باید در دادگاه اطفال با رعایت شرایط قانونی رسیدگی شود.

- ❖ برای رسیدگی به اتهام اطفال، حضور پدر متهم یا وکیل دادگستری نزد مرجع قضایی ضروری است.
- ❖ اطفال در صورت بازداشت‌شدن در کانون اصلاح و تربیت نگهداری می‌شوند.

حق اعتراض:

- ❖ هر متهم حق دارد به قرار بازداشت موقت یا قرار تأمینی که به بازداشت وی انجامید تا ۱۰روز از تاریخ ابلاغ اعتراض کند.
- ❖ هر متهم حق دارد از حکم محکومیت خود که از سوی دادگاه صادر شده است در حدود قانون تجدید نظرخواهی کند.

ضرورت پذیرش تأمین:

چنانچه برای متهمی قرار تأمین –کفالت، وثیقه، التزام– صادر شده باشد، حق دارد با التزام یا معرفی کفیل متمکن و یا تودیع وثیقه مناسب بلافاصله آزاد شود.

آزادی فوری:

هر متهم حق دارد در صورت صدور رأی برائت، قرار تعلیق اجرای مجازات، قرار موقوفی یا منع تعقیب یا قبولی قرارهای تأمین، بلافاصله آزاد شود.

حق دفاع:

هر متهم حق دارد در برابر اتهام انتسابی از خود دفاع کند و مرجع رسیدگی‌کننده باید فرصت لازم را به متهم بدهد. هر متهم برای دفاع از خود می‌تواند به دلایلی هم چون شهادت شهود، سند، تحقیقات محلی و ... استناد کند.

منع شکنجه:

شکنجه به هر نحو و از سوی هرشخص ممنوع است.شکنجه‌کننده قابل تعقیب است و اقرار حاصل از شکنجه فاقد اثر قانونی است.

حفظ اموال:

اموال متهمان از هرگونه تعرض مصون است. وسایلی که در جریان ارتکاب جرم مورد استفاده قرار گرفته یا از طریق ارتکاب جرم به دست آمده است به دستور مقام رسیدگی‌کننده توقیف خواهد شد. استفاده از اموال توقیف شده توسط هر شخص مطلقاً ممنوع است.

حق دادخواهی:

دادخواهی حق مسلم هر فرد است؛ لذا هرگاه به فردی ظلم شود او حق دارد با مراجعه به دادگاه صالح با رعایت مقررات قانونی، درخواست احقاق حق کند.

اعلام برائت:

هرگاه متهمی پس از رسیدگی از اتهام انتسابی تبرئه شود حق دارد با هزینه شخصی نسبت به انتشار حکم برائت در نشریات اقدام کند.

منع جلب متهم:

هیچ متهمی را نمی‌توان رأساً جلب نمود مگر این که قبلاً با ارسال احضاریه کتبی احضار شده باشد و در صورت احضار و عدم حضور جلب خواهد شد. مگر این که:

1. **در جرایمی که مجازات قانونی آنها قصاص، اعدام و قطع عضو باشد.**
2. **هرگاه محل اقامت یا شغل یا کسب متهم معین نباشد.**

- **جلب متهم باید در روز به عمل آید به استثناء موارد فوری.**

رسیدگی به اتهامات متعدد:

به اتهامات متعدد متهم باید توأم رسیدگی شود و برای تعیین مجازات، مقررات تعدد جرم رعایت شود.

نوشتن دفاعیات:

متهم حق دارد در صورت باسواد بودن خودش مبادرت به نوشتن صورت‌جلسه تحقیقات نماید.